

06 නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාව

හැඳින්වීම

1948 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබීමත් සමඟ පාර්ලිමේන්තු ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී ආණ්ඩුක්‍රමයක් මෙරටට ලැබුණි. එතෙක් ක්‍රියාත්මක වූ සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රමය වෙනුවට 1972 වර්ෂයේ දී ජනරජ ව්‍යවස්ථාවක් හඳුන්වාදීමත්, 1978 දී විධායක ජනාධිපති ක්‍රමය සහිත නව ව්‍යවස්ථාවක් ක්‍රියාත්මක කිරීමත් මෙරට ඉතිහාසයේ වැදගත් සන්ධිස්ථාන වේ. නිදහසින් පසුව ගෙවුණු දශක තුනක පමණ කාලයේ දී බලයට පත් වූ ආණ්ඩු හා එම ආණ්ඩුවල ප්‍රතිපත්ති පිළිබඳව මෙන් ම දිවයිනේ සංවර්ධන ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන අංශ කිහිපයක් පිළිබඳව ද මෙම පරිච්ඡේදයේ දී අවධානය යොමු කෙරේ. එසේ ම 1972 හා 1978 වසරවල හඳුන්වා දුන් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවල මූලික ලක්ෂණ කෙරෙහි ද මෙහි දී අවධානය යොමු කර ඇත.

6.1 1947 මහ මැතිවරණය හා නිදහස ලැබීම

සෝල්බරි ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවූ පාර්ලිමේන්තුව සඳහා මන්ත්‍රීවරුන් 95 දෙනෙකු තෝරා ගැනීමේ මැතිවරණය 1947 වර්ෂයේ අගෝස්තු මාසයේ දී පැවැත්විණි. එය ශ්‍රී ලංකාවේ පැවති ප්‍රථම පාර්ලිමේන්තු මැතිවරණය වේ. මෙම මැතිවරණයට මුහුණ දීම සඳහා ඩී. එස්. සේනානායක මහතා විසින් එක්සත් ජාතික පක්ෂය පිහිටුවන ලදී. ඉහත මැතිවරණයෙන් පාර්ලිමේන්තුවේ ආසන 42ක් දිනා ගැනීමට එක්සත් ජාතික පක්ෂය සමත් විය. එක්සත් ජාතික පක්ෂය හැරුණු විට වැඩි ම ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගන්නා ලද්දේ ලංකා සමසමාජ පක්ෂය විසිනි. එම ආසන සංඛ්‍යාව 10කි. සෙසු සියලු පක්ෂ ආසන 22 දිනා ගත් අතර ස්වාධීනව මැතිවරණයට ඉදිරිපත් වූ අපේක්ෂකයන් 21 දෙනෙකු මැතිවරණයෙන් ජය ගැනීම ද කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. වැඩි ම ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගත් එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ නායක ඩී. එස්. සේනානායක මහතා ස්වාධීන අපේක්ෂකයන් කිහිප දෙනෙකුගේ ද සහාය ලබා ගෙන ආණ්ඩුවක් පිහිටුවී ය. ඒ අනුව ඩී. එස්. සේනානායක මහතා මෙරට ප්‍රථම අගමැතිවරයා බවට පත් විය.

ඩී. එස්. සේනානායක මහතා 1947 වර්ෂයේ මැතිවරණයටත් පෙර මෙරටට නිදහස ලබා ගැනීම පිළිබඳව බ්‍රිතාන්‍ය රජය සමඟ සාකච්ඡා ආරම්භ කර තිබුණි. මේ වන විට ඉංග්‍රීසිහු ඉන්දියාවට නිදහස ලබා දීමට සූදානම්ව සිටියහ. දෙවන ලෝක යුද්ධය පැවති දුෂ්කර අවස්ථාවේ දී බ්‍රිතාන්‍යයට සහාය දුන් රටක් වශයෙන් ලංකාවට ද නිදහස ලබා ගැනීමට අයිතියක් ඇති බව සේනානායක මහතාගේ නියෝජනයේ බ්‍රිතාන්‍යයන්ට පැහැදිලි කළහ. ලාංකිකයන් ඉදිරිපත් කළ තර්කවල සාධාරණත්වය පිළිගත් ඉංග්‍රීසිහු 1947 වර්ෂයේ මැතිවරණයෙන් පසුව මෙරටට නිදහස ලබාදීම පිළිබඳ කටයුතු කෙරෙන බව මැතිවරණයට පෙර ම ප්‍රකාශයට පත් කළහ. 1947 වර්ෂයේ මැතිවරණයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂය ජයග්‍රහණය කොට ඩී. එස්. සේනානායක මහතා අගමැති තනතුරට පත් වීම බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ ද සතුටට හේතුවක් විය. නව අගමැති වශයෙන් ඩී. එස්. සේනානායක මහතා බ්‍රිතාන්‍ය සමඟ ආරක්ෂක කටයුතු ගිවිසුමක් ඇති කර ගන්නා ලදී. එම ගිවිසුම අනුව ලංකාවේ ආරක්ෂාව වෙනුවෙන් බ්‍රිතාන්‍යයන් කටයුතු කිරීමට එකඟ වූ අතර අවශ්‍ය අවස්ථාවක ලංකාවේ වරාය, ගුවන්තොටුපොළ ඇතුළු ස්ථාන බ්‍රිතාන්‍යයන්ගේ යුද්ධ කටයුතු සඳහා භාවිත කිරීමට ද ඉඩ ලැබුණි. එම ගිවිසුම් අත්සන් කිරීමෙන් පසු ලංකාවට නිදහස ලබා ගැනීම පිළිබඳ විධි විධාන ඇතුළත් ලංකා ස්වාධීන පනත 1947 වර්ෂයේ නොවැම්බර් මාසයේ දී බ්‍රිතාන්‍ය පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලදී. රජුගේ නියමය පරිදි 1948 වර්ෂයේ පෙබරවාරි 4 වන දින සිට එම පනත ක්‍රියාත්මක විය. ඒ සමඟ ම ශ්‍රී ලංකාවට නැවත වරක් නිදහස ලැබුණි.

6.2 නිදහස් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ පැවැත්වූ මහමැතිවරණ හා බලයට පත් ආණ්ඩුවල වැඩපිළිවෙළ

1952 මහ මැතිවරණය

නිදහස් ලංකාවේ පළමු අගමැතිවරයා වූ ඩී. එස්. සේනානායක මහතා 1952 වර්ෂයේ මාර්තු මාසයේ දී අභාවප්‍රාප්ත විය. පුරප්පාඩු වූ අගමැති තනතුර සඳහා අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා විසින් ඩී. එස්. සේනානායක මහතාගේ පුත් ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා පත් කරන ලදී. මේ වන විට එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා එක්සත් ජාතික පක්ෂයෙන් ඉවත්ව ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය නමින් අලුත් දේශපාලන පක්ෂයක් පිහිටුවාගෙන තිබුණි. ඩඩ්ලි සේනානායක මහතාගේ උපදෙස් මත අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා නියමිත කාලයට පෙර පාර්ලිමේන්තුව විසුරුවා හැරීම නිසා 1952 වර්ෂයේ මැතිවරණයට අවස්ථාව උදා විය.

1952 මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵල	
❖	ජන්දයෙන් තෝරා ගැනීමට නියමිත ආසන සංඛ්‍යාව - 95
❖	එක්සත් ජාතික පක්ෂය ජය ගත් ආසන සංඛ්‍යාව - 54
❖	ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව - 09
❖	සෙසු පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව - 32

1952 මැතිවරණයෙන් බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගත් එක්සත් ජාතික පක්ෂය ආණ්ඩුවක් පිහිටුවූ අතර එහි නායකත්වය දැරූ ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා අගමැති තනතුරට පත් විය.

6.1 රූපය - හර්තලය අවස්ථාවේ පැවති මහජන රැස්වීමක්

1952 - 1956 කාලයේ මෙරට දේශපාලන ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ සහල් ඇතුළු ආහාර ද්‍රව්‍යවල මිල ඉහළ යාම නිසා 1953 වර්ෂයේ දී ඩඩ්ලි සේනානායක මහතාගේ රජයට විරුද්ධව හර්තාල් ව්‍යාපාරයක් ආරම්භ වීම
- ❖ වාමාංශික පක්ෂවල හා වෘත්තීය සංගම්වල සහයෝගයෙන් මෙම හර්තාල් ව්‍යාපාරය ක්‍රියාත්මක වීම
- ❖ හර්තාල් ව්‍යාපාරයේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා අගමැති තනතුරෙන් ඉල්ලා අස්වීම හා එම තනතුරට පක්ෂයේ ජ්‍යෙෂ්ඨයෙකු වූ සර් ජෝන් කොතලාවල මහතා පත්වීම
- ❖ සර් ජෝන් කොතලාවල මහතාගේ පාලන සමයේ එනම් 1955 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට එක්සත් ජාතීන්ගේ සංවිධානයේ සාමාජිකත්වය ලැබීම
- ❖ නියමිත කාලයට පෙර ආණ්ඩුව විසුරුවා හැරීම.
- ❖ ඒ අනුව 1956 වර්ෂයේ දී මැතිවරණයක් පැවැත්වීම

6.2 රූපය - එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. ඛණ්ඩාරනායක මහතා

1956 මහ මැතිවරණය හා නව ආණ්ඩුව

1956 මැතිවරණයට එක්සත් ජාතික පක්ෂය තනි පක්ෂයක් වශයෙන් තරඟ කළ අතර ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය විප්ලවකාරී සමසමාජ පක්ෂය, භාෂා පෙරමුණ වැනි පක්ෂ කිහිපයක් හා අයි. එම්. ආර්. ඒ. ඊරියගොල්ල මහතාගේ නායකත්වයෙන් යුතු ස්වාධීන අපේක්ෂකයන් පිරිසකගේ සහාය ලබා ගෙන මහජන එක්සත් පෙරමුණ වශයෙන් මැතිවරණයට ඉදිරිපත්වීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. මේ වන විට සඟ, වෙද, ගුරු, ගොවි, කම්කරු යන පංචමහා බලවේගයන්හි සහාය ද එම පෙරමුණට ලැබුණි.

1956 මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵල

❖	ජන්දයෙන් තෝරා ගැනීමට නියමිත ආසන සංඛ්‍යාව	- 95
❖	මහජන එක්සත් පෙරමුණ ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 51
❖	එක්සත් ජාතික පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 08
❖	සෙසු පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් ජයගත් ආසන	- 36

මැතිවරණයෙන් ජයගත් මහජන එක්සත් පෙරමුණ ආණ්ඩුවක් පිහිටුවූ අතර එහි නායකත්වය දැරූ එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක මහතා අගමැති තනතුරට පත් විය.

1956 වර්ෂයේ මැතිවරණයෙන් පිහිටුවූ ආණ්ඩුවේ වැඩපිළිවෙළ

- ❖ දේශීය කර්මාන්ත හා ගොවිතැන් කටයුතු දියුණු කිරීමට පියවර ගැනීම
- ❖ වරාය හා බස් ජන සතු ව්‍යාපාර ඇතුළු ජනසතු ව්‍යාපාර ආරම්භ කිරීම
- ❖ සිංහල භාෂාව රාජ්‍ය භාෂාව බවට පත් කිරීම.

1959 වර්ෂයේ දී සාහසිකයෙකුගේ වෙඩි පහරින් අගමැති බණ්ඩාරනායක මහතා ඝාතනය වීම නිසා පුරප්පාඩු වූ අගමැති තනතුරට විජයානන්ද දහනායක මහතා පත් කෙරුණි. එහෙත් වැඩි කල් යාමට පෙර ආණ්ඩුව අභ්‍යන්තරයේ ඇති වූ ආරවුල් නිසා රජය විසුරුවා හැරීමට සිදු විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් 1960 වර්ෂයේ මාර්තු මාසයේ දී නැවත මැතිවරණයක් පැවැත්විණි.

1960 මාර්තු මැතිවරණය

1960 වන විට පාර්ලිමේන්තුවේ ජන්දයෙන් තේරී පත් වන ආසන ගණන 151ක් විය යුතු යැයි මැතිවරණ කොට්ඨාස බෙදා වෙන් කරනු ලබන සීමා නිර්ණ කොමිසම තීරණය කර තිබුණි. 1956 වර්ෂයේ මැතිවරණයේ දී මහජන එක්සත් පෙරමුණ ලෙස සංවිධානය වී සිටි පක්ෂ මේ වන විට තනි තනිව මැතිවරණයට ඉදිරිපත් වීම ද කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයක් විය.

1960 මාර්තු මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵල

❖	ජන්දයෙන් තෝරා ගැනීමට නියමිත ආසන සංඛ්‍යාව	- 151
❖	එක්සත් ජාතික පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 50
❖	ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 46
❖	සෙසු පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 55

ඉහත සටහනට අනුව මෙම මැතිවරණයේ දී කිසි දු පක්ෂයකට බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් දිනා ගැනීමට නොහැකි වුවත් එක්සත් ජාතික පක්ෂය කුඩා පක්ෂ ගණනාවක් එකතු කර ගනිමින් ආණ්ඩුවක් පිහිටුවී ය. එහෙත් පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලද ප්‍රථම රාජාසන කථාව පරාජයට පත් වීම නිසා ආණ්ඩුව විසුරුවා හැරීමට සිදු වූ අතර 1960 ජූලි මාසයේ දී නැවත මැතිවරණයක් පැවැත්වීමට සිදු විය.

1960 ජූලි මැතිවරණය හා ආණ්ඩුව

1960 ජූලි මැතිවරණය වන විට ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ නායිකාව වශයෙන් සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය පත්ව සිටියා ය. ලංකා සමසමාජ පක්ෂය හා කොමියුනිටිස් පක්ෂය සමඟ නිතරග ගිවිසුමකට එළඹ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය මැතිවරණයට ඉදිරිපත් වීම කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි.

1960 ජූලි මැතිවරණ ප්‍රතිඵල		
❖	ඡන්දයෙන් තෝරා ගැනීමට නියමිත ආසන සංඛ්‍යාව	- 151
❖	ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ඡයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 75
❖	එක්සත් ජාතික පක්ෂය ඡයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 30
❖	පෙඩරල් පක්ෂය	- 16
❖	ලංකා සමසමාජ පක්ෂය ඡයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 12
❖	සෙසු පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් ඡයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 18

ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය, ලංකා සමසමාජ පක්ෂය හා කොමියුනිටිස් පක්ෂය සමඟ එක්ව සමගි පෙරමුණ ලෙස සංවිධානය වී මෙම මැතිවරණයෙන් පසුව ආණ්ඩුවක් පිහිටුවා ගත් අතර සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය එහි අගමැති තනතුරට පත් වූවා ය. මේ අනුව ලොව ප්‍රථම අගමැතිණිය වීමේ භාග්‍ය ඇයට ලැබුණි.

1960 ජූලි මැතිවරණයෙන් පිහිටුවූ ආණ්ඩුවේ වැඩපිළිවෙළ

- ❖ 1956 බණ්ඩාරනායක මහතාගේ රජය විසින් ආරම්භ කළ ජනසතු ව්‍යාපාර තවදුරටත් ඉදිරියට ගෙන යාම මේ යටතේ සියලු පාසල් රජයට පවරා ගැනීම සිදු විය.
- ❖ දේශීය ආර්ථිකය නගා සිටුවීමට යොමු වූ ප්‍රතිසංස්කරණ අනුගමනය කිරීම මේ යටතේ 1961 වර්ෂයේ දී මහජන බැංකුව පිහිටුවනු ලැබී ය.
- ❖ ගොවිතැන් කටයුතු සඳහා ණය මුදල් ලබා ගැනීමේ අවස්ථාව මේ තුළින් ගොවියාට උදා විය.

1965 මහ මැතිවරණය සහ එ. ජා. ප. ආණ්ඩුව

ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයේ ජ්‍යෙෂ්ඨතම සාමාජිකයෙකු වූ සී. පී. ද සිල්වා ප්‍රමුඛ මන්ත්‍රීන් 14 දෙනෙකු ආණ්ඩුවෙන් ඉල්ලා අස්වීම, දරුණු ආර්ථික අර්බුදවලට මුහුණපෑමට සිදු වීම ආදී අර්බුද නිසා 1960 වර්ෂයේ බලයට පත් වූ ආණ්ඩුව නියමිත කාලය නිමා වීමට ප්‍රථම විසුරුවා හැරීමට සිදු විය. මේ අනුව 1965 වර්ෂයේ මාර්තු මස නැවත මැතිවරණයක් පැවැත්වී ය.

1965 මැතිවරණයේ ප්‍රතිඵල

❖	ජන්දයෙන් තෝරා ගැනීමට නියමිත ආසන සංඛ්‍යාව	- 151
❖	එක්සත් ජාතික පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 66
❖	ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 41
❖	පෙඩරල් පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 14
❖	ලංකා සමසමාජ පක්ෂය ජයගත් ආසන සංඛ්‍යාව	- 10
❖	සෙසු පක්ෂ හා ස්වාධීන කණ්ඩායම් ජයගත් ආසන	- 20

මෙම මැතිවරණයේ දී ආණ්ඩුවක් පිහිටුවීමට ප්‍රමාණවත් බහුතර බලයක් කිසි දු පක්ෂයකට හිමි නොවූවත් පෙඩරල් පක්ෂය හා තවත් කුඩා පක්ෂ ගණනාවක සහාය ලබා ගෙන එක්සත් ජාතික පක්ෂය හවුල් ආණ්ඩුවක් පිහිටුවී ය. එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ නායක ඩඩ්ලි සේනානායක මහතා තෙවෙනි වරටත් අගමැති තරනතුරට පත් විය. මෙම ආණ්ඩුව නියමිත නිල කාලය වන අවුරුදු පහ ගතවන තෙක් ම බලයේ රැඳී සිටීම කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි.

6.3 1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව හඳුන්වාදීම හා ශ්‍රී ලංකාව ජනරජයක් බවට පත් වීම

1948 - 1972 දක්වා බ්‍රිතාන්‍යයන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව මෙරට ක්‍රියාත්මක විය. මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ බ්‍රිතාන්‍ය රැජින තවදුරටත් මෙරටෙහි රාජ්‍ය නායකාව ලෙස පිළිගැනීමත්, නීති සම්පාදනයේ දී පාර්ලිමේන්තුවට නොයෙකුත් සීමාවන් පැවතීමත් වැනි හේතු නිසා ශ්‍රී ලාංකිකයන් ලැබූ නිදහස අංග සම්පූර්ණ නැතැයි යන අදහස් පැවතුණි.

6.3 රූපය - සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය

මේ නිසා 1950 දශකයේ සිට දේශපාලනඥයන්, බුද්ධිමතුන්, ලේඛකයන්, විචාරකයන් වැනි සමාජයේ යම් යම් කොටස් විසින් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීමේ අවශ්‍යතාව පෙන්වා දෙන ලදී. එහෙත් සෝල්බර් ව්‍යවස්ථාව වෙනස් කිරීමට නීතිමය සීමා පැවති නිසා 1972 වර්ෂය වන තෙක් ම එයට ඉඩක් නොලැබිණි.

1970 මහ මැතිවරණයේ දී සමගි පෙරමුණ ඉදිරිපත් කළ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය මගින් නව ව්‍යවස්ථාවක් සකස් කොට සම්මත කර ගැනීම සඳහා ව්‍යවස්ථා සම්පාදක මණ්ඩලයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමට තම පක්ෂයට ජන වරමක් ලබා දෙන මෙන් ජනතාවගෙන් ඉල්ලා සිටියේ ය. මේ අනුව මැතිවරණයේ දී පාර්ලිමේන්තුවේ 2/3ක බහුතර ආසන සංඛ්‍යාවක් ලබා ගැනීමට සමත් වූ අතර එය පාදක කර ගනිමින් නව ව්‍යවස්ථාවක් සම්පාදනය කර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු පිළියෙල කෙරිණ. එම ආණ්ඩුවේ අගමැති තනතුර ලබා ගත් සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිණිය යටතේ පාර්ලිමේන්තුව ව්‍යවස්ථා සම්පාදක මණ්ඩලයක් ලෙස රැස්ව 1972 මැයි 22 වන දින නව ව්‍යවස්ථාවක් සම්මත කරන ලද අතර එය පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව ලෙස හැඳින්වේ. එම ව්‍යවස්ථාව මගින් මෙතෙක් පූර්ණ නිදහසට තිබූ බාධා ඉවත් කොට ශ්‍රී ලංකාව ජනරජයක් බවට පත් කෙරිණ.

ඩී. එස්. සේනානායක
1947 - 52

ඩබ්ලිව් සේනානායක
1952 - 53
1960 මාර්තු - ජූලි
1965 - 1970

ජෝන් කොතලාවල
1953 - 56

**1972 දක්වා
ශ්‍රී ලංකාවේ
අගමැතිවරු**

එස්. ඩබ්ලිව්. ආර්. ඩී. බණ්ඩාරනායක
1956 - 59

ඩබ්ලිව්. දහනායක
1959 - 60

සිරිමාවෝ බණ්ඩාරනායක
1960 - 65
1970 - 72
1972 - 77
1994 - 00

ජාතික රාජ්‍ය සභාව

1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ව්‍යවස්ථාදායකය හෙවත් නීති සම්පාදනය කළ ආයතනය ජාතික රාජ්‍ය සභාව ලෙස හැඳින්වේ. මෙය මහජන ඡන්දයෙන් තෝරා පත් කර ගත් නියෝජිතයන්ගෙන් පමණක් සමන්විත ආයතනයකි. එබැවින් එය ඒක මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකයක් ලෙස හැඳින්විය හැකි ය. ජාතික රාජ්‍ය සභාවට මන්ත්‍රීවරුන් 168 දෙනෙක් අයත් වූහ. නීති සම්පාදනය කිරීමේ පූර්ණ බලය එම සභාවට තිබුණි. එහි නිල කාලය වසර හයකි. ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ කාර්යන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ නීති සම්පාදනය
- ❖ මූල්‍ය පාලනය
- ❖ විධායකය පාලනය කිරීම

ජනාධිපති තනතුර

සෝල්බරි ආණ්ඩුක්‍රමය අනුව ක්‍රියාත්මක වූ අග්‍රාණ්ඩුකාර ධුරය වෙනුවට 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපති ධුරයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙතෙක් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයා බ්‍රිතාන්‍ය රැජිනගේ නියෝජිතයා ලෙස පෙනී සිටියත් 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයා ලාංකික ජනතාවගේ නායකයා විය. අගමැතිවරයා විසින් ජනාධිපතිවරයා පත් කරන ලද අතර ඒ සඳහා ඔහු ශ්‍රී ලංකාවේ පුරවැසියෙකු පත් කළ යුතුව තිබුණි. මෙතෙක් අග්‍රාණ්ඩුකාරවරයාට හිමි වූ බලතල බොහොමයක් නව ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයාට හිමි වී තිබුණි. ජනාධිපතිවරයා අගමැතිගේ උපදෙස් මත එම බලතල ක්‍රියාත්මක කළ යුතු විය. මේ නිසා 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයා නාමික විධායක තත්වයක් ඉසිලී ය. ඔහුගේ නිල කාලය වසර හතරකි. එවකට අග්‍රාණ්ඩුකාර ධුරය දැරූ විලියම් ගොපල්ලව මහතා මෙරට ප්‍රථම ජනාධිපති ධුරයට පත් විය.

6.4 රූපය
විලියම් ගොපල්ලව මහතා

අගමැති ප්‍රධාන අමාත්‍ය මණ්ඩලය

1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක බලය හෙවත් නීති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ බලය අගමැති ප්‍රධාන අමාත්‍ය මණ්ඩලයට පැවරිණ. මෙය සත්‍ය විධායකය ලෙස ද හැඳින්වේ. අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ නායකත්වය අගමැතිවරයාට හිමි විය. ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ උපරිම විශ්වාසය දිනා ගත් පුද්ගලයා ජනාධිපති විසින් අගමැති තනතුරට පත්

කරන ලදී. ජනාධිපතිවරයා විසින් අගමැතිවරයාගේ උපදෙස් පරිදි අනෙකුත් අමාත්‍යවරුන් පත් කර ගනු ලැබී ය. අගමැති ප්‍රමුඛ අමාත්‍ය මණ්ඩලය ජාතික රාජ්‍ය සභාවට සාමූහිකව වගකීමට බැඳී සිටීම විශේෂ ලක්ෂණයකි.

6.5 රූපය - ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය

අධිකරණය

1972 පළමු ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ යුක්තිය පසිඳලීම සඳහා අධිකරණ පද්ධතියක් පිහිටුවා තිබුණි. පහත සඳහන් පරිදි අධිකරණ ආයතන කිහිපයක් ඊට ඇතුළත් විය.

- ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය
- මහාධිකරණය
- දිසා අධිකරණය
- මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණය
- ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය

1972 පළමු ජනරජ ව්‍යවස්ථාව යටතේ ඉහළ අධිකරණ ආයතන දෙක වූයේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හා මහාධිකරණයයි. සෝල්බර් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ මෙරට අභියාචනා නඩු විසඳීමේ බලය බ්‍රිතාන්‍ය ප්‍රීට් කවුන්සලයට හිමි වී තිබුණත් 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ එම බලය ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පවරා තිබුණි.

- ❖ දිසා අධිකරණයට සියලු ආකාරයේ සිවිල් නඩු විභාග කිරීමේ බලය හිමි වූ අතර සියලු ආකාරයේ අපරාධ නඩු විභාග කිරීමේ බලය මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණයට හිමි විය.
- ❖ පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන පනත් කෙටුම්පතක් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුකූල දැයි පරීක්ෂා කිරීම සඳහා ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා අධිකරණය පිහිටුවා තිබුණි.

6.4 1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව

1973 වර්ෂයේ ඩඩ්ලි සේනානායක මහතාගේ අභාවයෙන් පසුව එක්සත් ජාතික පක්ෂයේ නායකත්වයට ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා පත් විය. ඔහුගේ නායකත්වයෙන් එක්සත් ජාතික පක්ෂය 1977 වර්ෂයේ දී පැවැත්වූ මහ මැතිවරණයට මුහුණ දුන් අතර ජාතික රාජ්‍ය සභාවේ මන්ත්‍රීවරුන්ගෙන් 5/6ක බලයක් එම පක්ෂයට ලැබුණි. ද්‍රවිඩ එක්සත් පෙරමුණ ආසන දහඅටක් දිනා ගෙන ප්‍රධාන විපක්ෂය බවට පත් විය. එම පක්ෂයේ නායක ඒ. අමර්තලිංගම් මහතාට විපක්ෂ නායක තනතුර හිමි විය. මේ වන විට ප්‍රබල පක්ෂයක් වූ ශ්‍රී ලංකා නිදහස් පක්ෂයට දිනා ගත හැකි වූයේ ආසන අටක් පමණි. එක්සත් ජාතික පක්ෂය අත් කර ගත් අතිවිශාල බලය පදනම් කර ගනිමින් නව ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවක් සම්මත කර ගැනීමට කටයුතු කළේ ය. 1978 වර්ෂයේ සිට ක්‍රියාත්මක වූ එම ව්‍යවස්ථාව දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව ලෙස හැඳින්වේ.

6.6 රූපය - මෙරට ප්‍රථම විධායක ජනාධිපති ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතා

1978 වර්ෂයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව අනුව ශ්‍රී ලංකාව, ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමාජවාදී ජනරජය ලෙස හැඳින්වෙන අතර ඒකීය රාජ්‍යයක් බව ද දක්වා ඇත. මෙතෙක් ක්‍රියාත්මක වූ ව්‍යවස්ථාවන්හි මෙන් ව්‍යවස්ථාදායක බලය හෙවත් නීති සම්පාදන බලය ක්‍රියාත්මක කරන එක ම ආයතනය පාර්ලිමේන්තුව නොවන අතර ජනමත විචාරණයක දී ජනතාවට ද එම අයිතිය ඇති බව දක්වා තිබීම විශේෂ ලක්ෂණයකි.

**1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ
ප්‍රධාන අංග**

විධායක ජනාධිපති ධුරය

එතෙක් පැවති නාමික විධායක ජනාධිපති ධුරය වෙනුවට පූර්ණ විධායක බලය සහිත ජනාධිපති ධුරයක් හඳුන්වා දීම 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ ප්‍රධාන ලක්ෂණයකි.

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට අනුව ජනාධිපතිවරයා ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය නායකයා ද, විධායකයේ නායකයා ද ආණ්ඩුවේ නායකයා ද සන්නද්ධ සේවාවන්හි සේනාධිනායකයා ද වේ. මේ අනුව ජනාධිපති ධුරය පූර්ණ විධායක බලතල සහිත රජයේ ඉහළ ම විධායක තනතුර ද වේ. ජනාධිපතිවරයා ඍජු මහජන ඡන්දයකින් තෝරා ගන්නා අතර ඒ සඳහා වෙන ම ජනාධිපතිවරණයක් පැවැත්වේ. මුලින් ජනාධිපතිවරයාගේ නිල කාලය වසර හය වුවත් ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට ගෙන එන ලද 19 වන සංශෝධනයෙන් පසු එය වසර පහ දක්වා අඩු කර ඇත.

**6.7 රූපය - විපක්ෂ නායක
ඒ. අමර්සිංහම් මහතා**

ජනාධිපතිවරයාට ව්‍යවස්ථාදායක, විධායක, අධිකරණ ක්ෂේත්‍රයන්හි බලතල රාශියක් හිමි වේ. පාර්ලිමේන්තුවේ සාමාජිකයෙකු නොවුණ ද පාර්ලිමේන්තුව සම්බන්ධව බලතල රාශියක් ඔහුට හිමිව තිබේ. ඉන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ පාර්ලිමේන්තුව කැඳවීම, වාරවසාන කිරීම, විසුරුවා හැරීම.
- ❖ පාර්ලිමේන්තුවේ මංගල රැස්වීම්වල මුලසුන දැරීම
- ❖ ආණ්ඩුවේ ප්‍රතිපත්ති ප්‍රකාශනය පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කිරීම.
- ❖ ඕනෑ ම අවස්ථාවක පාර්ලිමේන්තුවේ රැස්වීම්වලට සහභාගි වීම හා පාර්ලිමේන්තුව ඇමතීම.

ජනාධිපතිවරයාට හිමිව ඇති විධායක බලතල කිහිපයක් මෙසේ ය.

- ❖ අගමැතිවරයා පත් කිරීම.
- ❖ අමාත්‍ය මණ්ඩලය පත් කිරීම හා ඔවුන්ට විෂය හා කාර්යන් පැවරීම.
- ❖ රජයේ උසස් නිලධාරීන් පත් කිරීම

- ❖ අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ ප්‍රධානියා වශයෙන් කටයුතු කිරීම
- ❖ අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ඇතුළු ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ අනෙකුත් විනිශ්චයකරුවන් පත් කිරීම
- ❖ අභියාචනාධිකරණයේ සභාපතිතුමා හා අනෙකුත් විනිශ්චයකාරවරුන් පත් කිරීම.
- ❖ අධිකරණසේවා කොමිසන් සභාව පත් කිරීම
- ❖ වරදකරුවන්ට සමාව දීම.

මීට අමතරව රාජ්‍ය නායකයා වශයෙන් ජනාධිපතිවරයාට කාර්යන් රැසක් පැවරී ඇත. ඉන් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ ජාතික උත්සවවල මූලසුන ගැනීම
- ❖ රාජ්‍ය මුද්‍රාව තබා ගැනීම හා මුද්‍රාව තබා අත්සන් කළ යුතු ලේඛනවල අත්සන් තැබීම.
- ❖ ජාත්‍යන්තර වශයෙන් ජනරජය නියෝජනය කිරීම
- ❖ රාජ්‍ය දූතයන් පත් කිරීම හා මෙරටට පැමිණෙන රාජ දූතයන් පිළිගැනීම.

අගමැති සහ අමාත්‍ය මණ්ඩලය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ විධායක ජනාධිපතිවරයාට අමතරව විධායකයේ කොටසක් ලෙස අමාත්‍ය මණ්ඩලයක් ද ක්‍රියාත්මක වේ. ජනාධිපතිවරයා ඇමති මණ්ඩලයේ නායකත්වය දරන අතර අගමැතිවරයා හා සෙසු අමාත්‍යවරුන් තෝරා පත් කිරීම ද ජනාධිපතිගේ කාර්යකි. 1972 ව්‍යවස්ථාව යටතේ අගමැතිවරයා වෙත හිමිව තිබූ බලතල මෙම ව්‍යවස්ථාව යටතේ ජනාධිපතිවරයා වෙත හිමිව තිබීම ද කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. පාර්ලිමේන්තුව පනවන නීති ක්‍රියාත්මක කිරීම, ඒ ඒ අමාත්‍යවරයාට පැවරුණු විෂය භාරව කටයුතු කිරීම ඇමතිවරුන්ගේ කාර්යන්වලට උදාහරණ වේ.

පාර්ලිමේන්තුව

1978 දෙවන ජනරජ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ පිහිටුවන ලද ව්‍යවස්ථාදායකය හෙවත් නීති සම්පාදන ආයතනය පාර්ලිමේන්තුව නමින් හැඳින්වේ. නියෝජිත මන්ත්‍රී මණ්ඩලයෙන් පමණක් සමන්විත වන නිසා එය ඒක මාණ්ඩලික ව්‍යවස්ථාදායකයක් වන අතර මන්ත්‍රීවරුන් 225කින් සමන්විත වේ. එයින් මන්ත්‍රීවරුන් 196 දෙනෙකු සමානුපාතික නියෝජන ක්‍රමය යටතේ මහජන ඡන්දයෙන් තෝරා පත් කර ගන්නා අතර 29 දෙනෙකු ජාතික ලැයිස්තුවෙන් පත් කර ගැනේ. මහ මැතිවරණයේ දී ඒ ඒ පක්ෂ ලබා ගත් මුළු ඡන්ද සංඛ්‍යාවේ අනුපාතයට අනුව ජාතික ලැයිස්තු මන්ත්‍රීවරු තෝරා ගැනෙති. පාර්ලිමේන්තුවේ නිල කාලය වසර හයක් විය. 19 වන ව්‍යවස්ථා සංශෝධනයෙන් පසු වසර පහ දක්වා එය අඩු කර තිබේ.

- ❖ නීති සම්පාදනය කිරීම
- ❖ මූල්‍ය පාලනය කිරීම
- ❖ ජනාධිපතිවරයාට විරුද්ධව දෝෂාභියෝග ඉදිරිපත් කිරීම
- ❖ මහජන දුක් ගැනවිලි ඉදිරිපත් කිරීම
ආදිය පාර්ලිමේන්තුවේ කාර්යන්වලට උදාහරණ වේ.

අධිකරණය

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාව යටතේ යුක්තිය පසිඳලීම සඳහා අධිකරණ පද්ධතියක් හඳුන්වා දී ඇත. එය පහත දැක්වේ.

- ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය
- අභියාචනාධිකරණය
- මහාධිකරණය
- දිසා අධිකරණය
- පවුල් අධිකරණය
- මහේස්ත්‍රාත් අධිකරණය
- ප්‍රාථමික අධිකරණය

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණය හා අභියාචනාධිකරණය හැර සෙසු අධිකරණ මුල් අවස්ථා අධිකරණ වේ. මුල් අවස්ථා අධිකරණ යනුවෙන් හඳුන්වන්නේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට හෝ අභියාචනාධිකරණයට යොමු නොවන කිසියම් නඩුවක් මුලින් ම විභාගයට ගනු ලබන අධිකරණයන් ය.

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉහළ ම අධිකරණය මෙන් ම අවසාන අභියාචනාධිකරණය වන්නේ ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයයි. මෙය අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා ප්‍රධාන තවත් විනිශ්චයකාරවරුන් හය දෙනෙකුට නොඅඩු දස දෙනෙකුට නොවැඩි සංඛ්‍යාවකින් යුක්ත වේ. අග්‍රවිනිශ්චයකාරවරයා හා සෙසු විනිශ්චයකාරවරුන් ජනාධිපතිවරයා විසින් පත් කරනු ලැබේ.

ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයට පැවරෙන කාර්යන් කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.

- ❖ මූලික අයිතිවාසිකම් පිළිබඳ නඩු විසඳීම
- ❖ ජනාධිපතිට විරුද්ධව පාර්ලිමේන්තුවට ගෙන එන දෝෂාභියෝග විභාග කිරීම.
- ❖ ඡන්ද පෙත්සම් පිළිබඳ නඩු විභාග කිරීම.
- ❖ අවසාන අභියාචනාධිකරණය ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම.

පහළ අධිකරණවලින් ලබාදෙන තීන්දුවලට එරෙහිව ඉදිරිපත් වන අභියාචනා නඩු විසඳීමේ බලය අභියාචනා අධිකරණයට හිමි වේ.

මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම්

1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ තුන්වන පරිච්ඡේදයේ මූලික මිනිස් අයිතිවාසිකම් පිළිබඳව දක්වා ඇති අතර 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවට වඩා අයිතිවාසිකම් සවිස්තරාත්මකව එහි දක්වා තිබීම විශේෂ ලක්ෂණයකි. ව්‍යවස්ථාවේ දැක්වෙන එබඳු අයිතිවාසිකම් කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ කතා කිරීමේ හා අදහස් ප්‍රකාශ කිරීමේ අයිතිය
- ❖ කැමති රැකියාවක් කිරීමේ අයිතිය
- ❖ කැමති ආගමක් ඇදහීමේ අයිතිය
- ❖ වධ හිංසාවලින් මිදීමේ අයිතිය
- ❖ නීතිය ඉදිරියේ සමානාත්මතාවෙන් සලකනු ලැබීමේ අයිතිය

යම්කිසි හේතුවක් නිසා අයිතිවාසිකම් කඩ වුවහොත් ගත හැකි පියවර 1972 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් නොවී ය. මෙම අඩුපාඩුව මඟහරවමින් එවන් අවස්ථාවක ශ්‍රේෂ්ඨාධිකරණයේ හා ඔම්බුඩ්ස්මන්වරයාගේ පිහිට පැතිය හැකි බව 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ සඳහන් වේ.

6.5 නිදහසින් පසු ශ්‍රී ලංකාවේ සංවර්ධන කටයුතු

බ්‍රිතාන්‍ය පාලන සමය තුළ ශ්‍රී ලංකාවේ ආර්ථිකය ඉංග්‍රීසින්ගේ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමේ අරමුණෙන් සංවිධානය කර තිබුණි. 1948 වර්ෂයේ දී නිදහස ලැබීමෙන් පසු මෙරට බලයට පත් දේශපාලනඥයන්ට රටේ ආර්ථිකය ජනතාවගේ අවශ්‍යතා ඉටු කර ගැනීමට හැකි වන අයුරින් මෙහෙයවීමේ වගකීම පැවරුණි. එම නිසා 1948 වර්ෂයේ සිට බලයට පත් සෑම ආණ්ඩුවක් ම ජනතාවගේ ජීවන තත්වය උසස් කිරීම සඳහා විවිධ සැලසුම් ක්‍රියාත්මක කිරීමට පියවර ගෙන ඇත. ඒ අනුව කෘෂිකර්මාන්තය හා කර්මාන්ත දියුණු කිරීම, රටේ අධ්‍යාපන තත්වය නගා සිටුවීම හා සමාජ ශුභ සාධනය වැනි ක්ෂේත්‍රවලට අදාළව විවිධ ප්‍රතිපත්ති හා වැඩසටහන් සංවිධානය කර ක්‍රියාත්මක කොට තිබේ.

වී ගොවිතැන දියුණු කිරීම

බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය යටතේ 1931 වර්ෂය දක්වා වතු වගාව මුල් කරගත් අපනයන කෘෂිකර්මාන්තයට රජයේ ප්‍රමුඛ අවධානය යොමු වීම නිසා වී ගොවිතැන් කටයුතු අඩාළ විය. මේ නිසා ඩොනමෝර් ප්‍රතිසංස්කරණ සිදු වූ අවධිය වන විට රටට අවශ්‍ය සහල් ඇතුළු ආහාර ද්‍රව්‍ය සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක් විදේශවලින් ආනයනය කිරීමට සිදුව තිබුණි.

1931- 1947 කාලයේ මෙරට කෘෂිකර්ම අමාත්‍යවරයා වශයෙන් කටයුතු කළ ඩී. එස්. සේනානායක මහතා රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී ම වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමේ අගය වටහාගෙන කටයුතු කළේ ය. 1948 වර්ෂයෙන් පසුව මෙරට ප්‍රශ්න විසඳීමේ වගකීම

ලාංකිකයන් වෙත ම පැවරුණු හෙයින් බලයට පත් සෑම ආණ්ඩුවක් ම වී ගොවිතැන දියුණු කිරීමට කටයුතු කර ඇත. එහි දී වී ගොවිතැන නගා සිටුවීමට හා ගොවි ජනතාවගේ දියුණුව පිණිස ක්‍රියාත්මක කළ ප්‍රතිපත්ති කිහිපයක් මෙසේ ය.

- ❖ වියළි කලාපයේ ගොවිජනපද පිහිටුවීම
- ❖ මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීම, වී පර්යේෂණ ආයතන පිහිටුවා නව වී ප්‍රභේද ගොවියන්ට හඳුන්වාදීමට කටයුතු කිරීම
- ❖ ගොවිජන සේවා මධ්‍යස්ථාන පිහිටුවීම හා සහතික මිල ක්‍රමයක් හඳුන්වා දීම.
- ❖ රජයේ බැංකු මගින් ගොවි ජනතාවට ණය පහසුකම් ලබා දීමට කටයුතු කිරීම.

ඩී. එස්. සේනානායක මහතා විසින් රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී ම ආරම්භ කරන ලද ගොවි ජනපද පිහිටුවීමේ ව්‍යාපාරය නිදහසින් පසුව ද අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක විය. තෙත් කලාපයෙන් ජනතාව තෝරාගෙන වියළි කලාපයට කැඳවාගෙන ගොස් ඉඩම් ලබා දී පදිංචි කරවීම මේ යටතේ සිදු විය. ගොවිජනපද ආරම්භ කිරීමෙන් බලාපොරොත්තු වූ අරමුණු කිහිපයකි.

- ❖ රටේ ආහාර නිෂ්පාදනය වැඩි කිරීම.
- ❖ වියළි කලාපයේ පැරණි වැව් හා වාරිමාර්ග අලුත්වැඩියා කොට එහි ඉඩම් ආර්ථික සංවර්ධනයට යොදා ගැනීම.
- ❖ තෙත් කලාපයේ ඉහළ යමින් පවතින ජනගහන තදබදය හා රැකියා හිඟය අඩු කිරීම
- ❖ නිදහස ලැබීමට පෙර හා පසු මෙරටෙහි ගොවි ජනපද ගණනාවක් පිහිටුවා ඇත. දේවහුව, ගල් ඔය, කන්කලේ, ඉරණමඩු, මීන්නේරිය, මිණිපේ, පදවිය, රාජාංගණය ඉන් කිහිපයකි.

ගොවිජනපද ආරම්භ කිරීමෙන් පසු පැරණි වැව් අමුණු ප්‍රතිසංස්කරණය හා වාරිමාර්ග තැනවීම කෙරෙහි රට තුළ මහත් උනන්දුවක් ඇති විය. 1949 වර්ෂයේ දී ආරම්භ කළ ගල් ඔය සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය එවැනි නව වාරි මාර්ග තැනවීමට උදාහරණයක් ලෙස පෙන්නුම් කළ හැකි ය. මෙය කාර්යන් රාශියක් ඉටු කිරීමට යොදා ගත් මෙරට ඇති කළ ප්‍රථම බහු කාර්ය යෝජනා ක්‍රමය ද වේ.

6.8 රූපය - වික්ටෝරියා ජලාශය

මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය

නිදහස ලැබීමෙන් පසු බලයට පත් ආණ්ඩු මෙරට වී ගොවිතැන දියුණු කිරීම හා කෘෂිකර්මාන්තය නගා සිටුවීම සඳහා ආරම්භ කළ යෝජනා ක්‍රම අතර මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය විශේෂයෙන් කැපී පෙනේ. අතු ගංගා රැසකින් පෝෂණය ලබන මහවැලි ගඟෙහි ජලය රටේ ආර්ථික දියුණුව සඳහා යොදා ගැනීමට මෙම යෝජනා ක්‍රමයෙන් බලාපොරොත්තු විය. මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමයේ අරමුණු කිහිපයකි.

- ❖ වියළි කලාපයේ ගොවිබිම්වල කෘෂිකර්ම කටයුතුවලට අවශ්‍ය නිත්‍ය ජල පහසුකම් ලබා දීම.
- ❖ විදුලි බලය නිෂ්පාදනය කිරීම.
- ❖ නව ජනාවාස බිහි කිරීමෙන් ඉඩම් නැති ජනතාවට ඉඩම් ලබා දී ආහාර හෝග ව්‍යාප්ත කිරීම හා තෘප්තිමත් ගොවි පරපුරක් බිහි කිරීම.
- ❖ මිරිදිය මසුන් බෝ කිරීම.
- ❖ රැකියා අවස්ථා බිහි කිරීම.

මහවැලි සංවර්ධන යෝජනා ක්‍රමය ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රථම පියවර වශයෙන් මහවැලි ගඟ හරහා වේල්ලක් බැඳ පොල්ගොල්ල ව්‍යාපාරය ආරම්භ කෙරිණි. එයින් කලා ඔය, නාවිවිදුව වැව, නුවර වැව වැනි වැව් කිහිපයකට ජලය ලබා ගැනීමට සැලසුම් කෙරිණ.

මූල දී තිස් වසරකින් නිම කිරීමට බලාපොරොත්තු වූ මහවැලි යෝජනා ක්‍රමය 1977 වර්ෂයේ බලයට පත් ජේ. ආර්. ජයවර්ධන මහතාගේ රජයේ උපදෙස් පරිදි සය අවුරුද්දකින් නිම කිරීමට පියවර ගත්තේ ය. වික්ටෝරියා, රන්දෙණිගල, රන්ටැබ්ලි, කොත්මලේ, උල්හිටිය, රත්කිඳු හා මාදුරු ඔය යනාදී විශාල යෝජනා ක්‍රම ක්‍රියාත්මක කෙරුණ අතර ඒ යටතේ කෘෂිකාර්මික සංවර්ධන ප්‍රදේශ රාශියක් ම බිහි විය. මහවැලි ජලය නව ජලාශවලට රැස් කොට විදුලි බලය නිපදවීමට යොදාගෙන අනතුරුව වියළි කලාපයට ලබා දීම මගින් එතෙක් වගා කළ බිම්වලට මෙන් ම අලුත් බිම් සඳහා ද ජලය ලබා ගැනීමට හැකියාව ලැබුණි.

කාර්මික අංශයේ ඇති වූ දියුණුව

1931 වර්ෂයට පෙර ශ්‍රී ලංකාවේ කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රය තේ, රබර්, පොල් වැනි වැවිලි නිෂ්පාදන පිළියෙල කිරීමට හෝ සැකසීමට සීමා වී තිබුණි. අමු තේ දැමුවලින් තේ කොළ නිෂ්පාදනය, රබර් කිරිවලින් ජීටි රබර් නිපදවීම, පොල්වලින් කොප්පරා හෝ පොල්තෙල් නිෂ්පාදනය ආදිය ඊට උදාහරණ වේ. රෙදි විවීම, වතු වලට අවශ්‍ය මෙවලම් තැනීම ආදියට කම්හල්වල පැවති කර්මාන්ත කිහිපයක් ද විය. ඊට අමතරව සාම්ප්‍රදායිකව පැවත ආ ලෝකුරු වැඩ, වළං තැනීම, වේවැල් භාණ්ඩ නිෂ්පාදනය වැනි ගෘහ කර්මාන්ත හා හස්ත කර්මාන්ත රැසක් ද පැවතුණි. මෙසේ කාර්මික ක්ෂේත්‍රයේ සැලකිය යුතු ප්‍රගතියක් නොවූ බැවින් ඊට අවශ්‍ය කාර්මික භාණ්ඩ විදේශවලින් ආනයනය කිරීමට සිදු විය.

දෙවන ලෝක සංග්‍රාමය පැවති 1939-1945 කාලයේ දී විදේශ භාණ්ඩ ආනයනය දුෂ්කර විය. මේ නිසා ලාංකිකයන්ට අවශ්‍ය පිගන් භාණ්ඩ, කඩදාසි, සබන්, සුවඳවිලවුන් ආදී භාණ්ඩ ඊට තුළ ම නිෂ්පාදනය කිරීමේ කර්මාන්ත ආරම්භ විය. එහෙත් ලෝක යුද්ධය නිම වීමෙන් පසුව නැව් ගමනාගමනයට පැවති බාධක අවසන් වීම නිසා නැවත විදේශීය නිෂ්පාදන මෙරටට ආනයනය කෙරිණි. නව තාක්ෂණය යොදා ගැනීම නිසා ගුණාත්මක තත්වයෙන් ඉහළ පැවති එකී විදේශීය භාණ්ඩ සමග දේශීය නිෂ්පාදනවලට තරග කිරීමට නොහැකි වීමෙන් එකල පැවති කර්මාන්ත ද ක්‍රමයෙන් අඩපණ විය.

නිදහසෙන් පසු මෙරට ප්‍රථම ආණ්ඩුව යටතේ කර්මාන්ත හා ධීවර කටයුතු පිළිබඳ වෙන ම අමාත්‍යාංශයක් හා කර්මාන්ත දෙපාර්තමේන්තුවක් ද පිහිටුවන ලදී. මේ කාලයේ රජය අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්තිය අනුව සිමෙන්ති, කඩදාසි, රසායනික පොහොර, සීනි, යකඩ හා වානේ වැනි විශාල කර්මාන්ත රාජ්‍ය ව්‍යවසාය යටතේ ආරම්භ කළ යුතු යැයි පිළිගැනීමක් පැවති හෙයින් විශාල කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට පෞද්ගලික අංශයට තිබූ අවස්ථා අවම විය. රජයට ද විශාල කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට අවශ්‍ය මුදල් හිඟ වූ බැවින් නිදහස ලැබී වසර පහක් පමණ ගතවන තෙක් කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ ප්‍රමාණවත් ප්‍රගතියක් ඇති නොවී ය.

එහෙත් මේ කාලයේ දී කන්කසන්තුරේ සිමෙන්ති කම්හල ආරම්භ කිරීමට රජයට හැකි විය.

ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණි ලෝක බැංකු නියෝජිත කණ්ඩායමක් මෙරට සංවර්ධන කටයුතු පිළිබඳ පරීක්ෂා කොට 1952 දී වාර්තාවක් ඉදිරිපත් කළ අතර විශාල ප්‍රමාණයේ කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට වඩා කුඩා හා මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට රජය යොමු විය යුතු යැයි එමගින් නිර්දේශ කර තිබුණි. රජයේ වාණිජ්‍ය ව්‍යවසායන් ගැන කරුණු පරීක්ෂා කොට වාර්තා කිරීමට රජය පත් කළ තවත් කොමිසමක වාර්තාව 1953 වර්ෂයේ දී ප්‍රකාශයට පත් විය. කාර්මික සංවර්ධනයේ දී රජය අනුගමනය කළ යුතු මූලධර්ම කිහිපයක් එමගින් ද නිර්දේශ කර තිබුණි. මෙම වාර්තා රජයේ කර්මාන්ත ප්‍රතිපත්තිය සකස් කර ගැනීමට බෙහෙවින් උපකාරී විය. ඒ අනුව රජයේ කර්මාන්ත ප්‍රතිපත්තිය 1954 දී ප්‍රකාශයට පත් විය. විශාල කර්මාන්ත වෙනුවට සුළු කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට රජය මැදිහත් වීමත් සෙසු කර්මාන්ත ආරම්භ කිරීමට පෞද්ගලික අංශයට දිරි දෙන ප්‍රතිපත්තියකුත් ඊට අයත් විය. එම කරුණු මත පිහිටුවමින් කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයට විදේශ ආයෝජන ලබා ගැනීම පිළිබඳ රජයේ ප්‍රතිපත්තිය 1955 දී පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කළ ධවල පත්‍රිකාවක් මගින් පැහැදිලි කරන ලදී. මේ අනුව මෙරට කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රය කෙරෙහි මුදල් ආයෝජනය කිරීමට පෞද්ගලික අංශයටත් දොරටු විවර විය. 1956 වර්ෂයෙන් පසුව මෙරට කර්මාන්ත ක්ෂේත්‍රයේ කැපී පෙනෙන අවස්ථා කිහිපයක් පහත සඳහන් වේ.

- ❖ වර්ෂ 1959 දී ප්‍රථම කාර්මික ජනපදය ඒකල පිහිටුවීම හා 1960 වර්ෂයේ දී රත්මලාන කාර්මික ජනපදය පිහිටුවීම.
- ❖ 1958 - 1968 දස අවුරුදු යෝජනා ක්‍රමය යටතේ රජයේ මැදිහත් වීමෙන් යකඩ හා වානේ, තුනී ලෑලි, සීනි ආදී කර්මාන්ත ආරම්භ වීම
- ❖ 1970 - 1977 කාලය තුළ විදේශවලින් ආනයනය කරන භාණ්ඩ වෙනුවට ඊට ආදේශන දේශීය වශයෙන් නිෂ්පාදනය කිරීමට යොමු වීම නිසා ගෘහස්ථ හා සුළු කර්මාන්ත දියුණු වීම.

1977 වර්ෂයෙන් පසු අපනයන ආශ්‍රිත කර්මාන්ත දියුණු කිරීම සඳහා ආයෝජකයන් ගෙන්වා ගැනීම හා පෞද්ගලික අංශය දිරිමත් කිරීම සඳහා අනුගමනය කළ ප්‍රතිපත්ති නිසා ඇඟළුම් කර්මාන්තය හා අපනයන ආශ්‍රිත කර්මාන්තවල ශීඝ්‍ර දියුණුවක් ඇති විය.

අධ්‍යාපන සංවර්ධන කටයුතු

නිදහසෙන් පසු ගත වූ දශක හතරක පමණ කාලයේ දකුණු ආසියාවේ සෙසු රටවල් සමග සසඳන විට අධ්‍යාපන කටයුතු මෙන් ම සාක්ෂරතාව අතින් ද ශ්‍රී ලංකාවේ කැපී පෙනෙන ප්‍රගතියක් දක්නට ලැබුණි. ඊට ප්‍රධාන හේතුවක් වූයේ බාලාංශයේ සිට විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපනය නිම වන තෙක් නොමිලේ අධ්‍යාපනය ලබා දීම හෙවත් නිදහස් අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තියක් මෙරට ක්‍රියාත්මක වීමයි. සී. ඩබ්ලිව්. ඩබ්ලිව්. කන්නන්ගර මහතා විසින් රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී හඳුන්වා දෙන ලද මෙකී නිදහස් අධ්‍යාපන ප්‍රතිපත්තිය, නිදහසෙන් පසු බලයට පත් සෑම රජයක් විසින් ම අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන එන ලදී.

6.9 රූපය - ජේරාදෙණිය විශ්වවිද්‍යාලය

නිදහසින් පසු අධ්‍යාපන ක්ෂේත්‍රයේ දියුණුව පිණිස රජය විසින් ගන්නා ලද පියවර කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ රජය පාසල් පිහිටුවීම හා අධ්‍යාපන ව්‍යාප්තියට මුදල් යෙදවීම
- ❖ විෂයමාලා සංවර්ධනය හා ගුරු පුහුණු කටයුතු නවීකරණය කිරීම.
- ❖ පාසල්වල විද්‍යාගාර පහසුකම් හා පුස්තකාල පහසුකම් ව්‍යාප්ත කිරීම.
- ❖ ශිෂ්‍ය ශුභසාධන කටයුතු දියුණු කිරීම, මේ අනුව දිවා ආහාරය, පාසල් පොත්, පාසල් නිල ඇඳුම්, වෛද්‍ය හා දන්ත වෛද්‍ය පහසුකම් ආදිය සිසුන්ට නොමිලේ ලබා දීමට කටයුතු කෙරිණ. සහනදායී ලෙස ගමනාගමන පහසුකම් ලබා දීමට පියවර ගෙන තිබේ.
- ❖ වෘත්තීය අධ්‍යාපන ආයතන පිහිටුවමින් අධ්‍යාපන කටයුතු පුළුල් කිරීම
- ❖ 1942 වර්ෂයේ දී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලය කොළඹ පිහිටුවීම.
- ❖ 1952 වර්ෂයේ දී ලංකා විශ්වවිද්‍යාලය ජේරාදෙණියට ගෙන යාම.
- ❖ 1972 මොරටුව කටුබැද්ද විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කිරීම
- ❖ 1974 යාපන විශ්වවිද්‍යාලය පිහිටුවීම
- ❖ විශ්වවිද්‍යාල අධ්‍යාපනය සඳහා මහපොළ ශිෂ්‍යත්ව හා ශිෂ්‍යාධාර ලබා දීම.
- ❖ පාසල් හැර ගිය අයට හා විශ්වවිද්‍යාලවලට ඇතුළත් වීමට නොහැකි වූ වැඩිහිටි අයට තවදුරටත් අධ්‍යාපනය ලබා දීම සඳහා විවෘත විශ්වවිද්‍යාලය ආරම්භ කිරීම.

සමාජ ශුභසාධනය

බ්‍රිතාන්‍ය පාලනය යටතේ 1931 වර්ෂය දක්වා මෙරට ශුභසාධන කටයුතු සම්බන්ධයෙන් යොමු වූයේ අඩු අවධානයකි. එම කාලයේ දී අධ්‍යාපන හා සෞඛ්‍ය ක්ෂේත්‍රවල ප්‍රගතියට කටයුතු කෙරිණ. එසේ ම යම් යම් අවස්ථාවල පැණ නැගුණු ගැටලු විසඳීම සඳහා රෝග නිවාරණය, මහජනතාවගේ පෝෂණ මට්ටම ඉහළ නැංවීම, වාරි මාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය ආදියට ද රජයේ අවධානය යොමු විය. 1931 වර්ෂයේ දී සර්වජන ඡන්ද බලය ලැබීමත්, ශුභසාධන ක්ෂේත්‍රවලට අදාළ අමාත්‍යාංශ කිහිපයකට ලාංකික ඇමතිවරුන් පත් වීමත් නිසා රාජ්‍ය මන්ත්‍රණ සභා යුගයේ දී (1931 -1947) මහජන ශුභ සාධනය කෙරෙහි මෙරට වැඩි අවධානයක් යොමු කෙරිණ. 1948 වර්ෂයේ දී ශ්‍රී ලංකාවට නිදහස ලැබීමත් සමග ආණ්ඩු බලය ස්වදේශිකයන් අතට පත් වූ හෙයින් මහජන යහපත වෙනුවෙන් ප්‍රතිපත්ති සකස් කිරීමට හා ක්‍රියාත්මක කිරීමට මෙරට දේශපාලනඥයන්ට අවස්ථාව ලැබුණි. නිදහසින් පසුව වරින් වර ආණ්ඩු මාරුවීම් සිදු වුවත් බලයට පත් වූ සෑම රජයක් ම ශුභසාධන ප්‍රතිපත්තිය අඛණ්ඩව ඉදිරියට ගෙන ගොස් ඇත. 1948 වර්ෂයෙන් පසුව ක්ෂේත්‍ර කිහිපයක ශුභසාධක කටයුතුවල කැපී පෙනෙන ලක්ෂණ පහත දැක්වේ.

සෞඛ්‍ය පහසුකම් ඉහළ නැංවීම.

- ❖ රටට අවශ්‍ය වෛද්‍යවරුන් බිහි කිරීම පිණිස නව වෛද්‍ය පීඨ ආරම්භ කිරීම, විශේෂඥ වෛද්‍ය සේවය හා හෙද සේවය දියුණු කිරීම.
- ❖ රෝහල් වැඩි දියුණු කිරීම, ශල්‍යාගාර පහසුකම් දියුණු කිරීම, නව රෝහල් පිහිටුවීම, ප්‍රතිශක්තිකරණ හා රෝග නිවාරණ වැඩ සටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම.
- ❖ වින්නශ්‍රී හා මාතෘධාරක සේවා දියුණු කිරීම
- ❖ දත්ත වෛද්‍ය සේවය පුළුල් කිරීම
- ❖ සෑම ප්‍රදේශයක ම ව්‍යාප්ත වන ලෙස සෞඛ්‍ය පරීක්ෂකවරුන් පත් කිරීම.

සහනාධාර ලබා දීම

යටත් විජිත සමයේ සිට ආදායම් බෙදී යාමේ විෂමතා පැවතීමත්, ඉඩම් හිඟය, රැකියා හිඟය හා ග්‍රාමීය ණය ගැති භාවය වැනි ප්‍රශ්න පැවතීමත් නිසා මෙරට ජනතාවගෙන් කොටසක් අඩු ආදායම්ලාභීන් වීම දක්නට ලැබුණි. මේ නිසා අඩු ආදායම්ලාභී ජනතාවගේ ජීවන තත්වය ඉහළ නැංවීම පිණිස සහනාධාර ලබා දීමේ අවශ්‍යතාවක් මතු විය. ඒ සඳහා අනුගමනය කළ ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් පහත දැක්වේ.

- ❖ සහල් සහනාධාර ලබා දීම
- ❖ ආහාර ද්‍රව්‍ය ලබා ගැනීමට ආහාර මුද්දර ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම
- ❖ අඩු ආදායම්ලාභීන්ට නිවාස ආධාර ලබා දීම හා නව නිවාස තනවා දීම.

❖ කුඩා ඉඩම් හිමියන්ට තේ, රබර් වැනි වගාවන් සඳහා ආධාර මුදල් ලබා දීම.

ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල පහසුකම් වැඩි දියුණු කිරීම.

නිදහස ලැබෙන අවධිය වන විට රටේ ජනතාවගේ වැඩි කොටසක් ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල පදිංචිව සිටි අතර නගරයට සාපේක්ෂව ගම්බද ජනතාවට ලැබුණු පහසුකම් අවම මට්ටමක පැවතුණි. මේ නිසා ගම්බද ජනතාවගේ ජීවන තත්වය උසස් කිරීමට සෑම ආණ්ඩුවක් ම පියවර ගනු ලැබී ය. එබඳු කටයුතු කිහිපයක් උදාහරණ වශයෙන් පහත දැක්වේ.

- ❖ ග්‍රාමීය ප්‍රදේශවල මාර්ග පහසුකම් දියුණු කිරීම හා නව බස් සේවා ආරම්භ කිරීම.
- ❖ ගම්බද ප්‍රදේශවලට විදුලිබල පහසුකම් ලබා දීම.
- ❖ ග්‍රාමීය ජනතාවට පානීය ජලය ලබා දීමට විවිධ වැඩසටහන් ක්‍රියාත්මක කිරීම
- ❖ තැපැල් හා දුරකථන සේවා ගම් මට්ටම දක්වා පුළුල් කිරීම.
- ❖ සමුපාකාර සේවය හා බැංකු සේවය ගම් මට්ටමට හඳුන්වා දීම.

ක්‍රියාකාරකම්

01. 1947 සිට 1970 දක්වා වර්ෂ වල ශ්‍රී ලංකාවේ පැවැත් වූ මහමැතිවරණ පිළිබඳව තොරතුරු ඇසුරින් පහත සඳහන් වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

මහමැතිවරණය	ජයගත් පක්ෂය	පත් වූ අගමැතිවරයා	පත් වූ ආණ්ඩුව විසින් සිදු කළ වැදගත් කාර්ය
1947			
1952			
1956			
1960 මාර්තු			
1960 ජූලි			
1965			
1970			

02. 1972 හා 1978 ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථා ඇසුරින් පහත සඳහන් ආයතන සම්බන්ධයෙන් සිදු වූ වෙනස්කම් පැහැදිලි කරන්න.

- ජනාධිපති ධුරය
- අගමැති ප්‍රමුඛ කැබිනට් මණ්ඩලය
- ව්‍යවස්ථාදායකය